

2017-03-16
U2017/01236/GV**Utbildningsdepartementet**Statens skolverk
106 20 StockholmSocialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens skolverk och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser.

Skolverket ska vara sammankallande och samordnande myndighet för uppdraget och ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet och Socialdepartementet) informerat om hur arbetet med uppdraget fortskrider. En skriftlig delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 30 november 2018. Ytterligare en delredovisning ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 28 februari 2020. En slutredovisning med resultatet av uppföljningen, utvärderingen och hur slutsatserna av arbetet har spridits ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Socialdepartementet) senast den 31 januari 2021.

Närmare om uppdraget

I utvecklingsarbetet ska relevanta myndigheter samt ett urval av kommuner, landsting och enskilda huvudmän ingå. De medel som avsätts för uppdragets genomförande ska finansiera Skolverkets och Socialstyrelsens kostnader. Medlen kan även användas för att finansiera insatser i utvecklingsarbetet som utförs av andra berörda aktörer.

Som en del i uppdraget ingår att kartlägga och identifiera goda exempel och framgångsfaktorer samt juridiska och strukturella hinder för samverkan. Inom ramen för uppdraget ingår också att följa upp och utvärdera samt sprida resultatet till kommuner och andra viktiga aktörer.

Uppdraget ska genomföras i nära dialog med den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården (S 2014:A), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Friskolornas Riksförbund och Idéburna skolors riksförbund. Skolverket och Socialstyrelsen ska även inhämta synpunkter från andra relevanta aktörer.

Uppdraget ska genomföras utifrån ett barnrätts-, funktionshinders- och jämställdhetsperspektiv. Barn, föräldrar och vårdnadshavare ska ses som viktiga resurser och ska ges möjlighet till delaktighet i utvecklingsarbetet.

Ekonomiska förutsättningar för uppdraget

Skolverket får under 2017 använda högst 4 miljoner kronor för uppdragets genomförande. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för budgetåret 2017, anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet, anslagspost 3 som disponeras efter beslut av regeringen.

Socialstyrelsen får under 2017 använda högst 4 miljoner kronor för uppdragets genomförande. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälso- och sjukvård och social omsorg för budgetåret 2017, anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagspost 13 Särskild satsning i den sociala barn- och ungdomsvården.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen bedömer att en väl utvecklad och fungerande samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten är nödvändig för att barn och unga som är i behov av tidiga och samordnade insatser ska få sina behov tillgodosedda. Förebyggande insatser är mycket viktiga för att skapa en ändamålsenlig samverkan som fungerar över tid. Ansvaret för att skapa en förtroendefull, medskapande och ändamålsenlig samverkan är gemensamt för berörda verksamheter.

Myndigheter har en allmän skyldighet att samverka. Varje myndighet ska lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. Enligt samverkanslagstiftningen kring barn som far illa eller riskerar att fara illa ska myndigheterna även samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Det kan exempelvis handla om fritids- och kultursektorn, ideella organisationer samt andra offentliga och privata företrädare för olika samhällsintressen.

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Elevhälsan har en central roll i det hälsofrämjande arbetet, men för att en skola ska kunna utveckla en god lärandemiljö är det en angelägenhet för hela skolan. Elevhälsans arbete och kunskap bör därför integreras i hela skolans utvecklingsarbete, vilket förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. Det är vidare angeläget att samverkan sker med övrig hälso- och sjukvård samt med socialtjänsten. Även hälso- och sjukvården ska samverka med barn, föräldrar samt med förskolan, skolan och socialtjänsten för att uppnå hälsomålen för det enskilda barnet. Likaså är socialtjänsten skyldig att samverka med skolan och hälso- och sjukvården kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Det är socialnämnden som i första hand ansvarar för att samverkan kommer till stånd.

Skolinspektionen konstaterar i sin granskning av elevhälsan bl.a. att det krävs god samverkan med aktörer i vård- och omsorgskedjan, exempelvis socialtjänsten, för att alla barn och unga ska ges bästa möjliga förutsättningar till en god hälsa och utveckling (rapport 2015:5). Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn av elevhälsans medicinska och hälsofrämjande roll i sju län 2015 visar dock på brister och svagheter i samverkan mellan elevhälsan och andra aktörer (rapport Elevhälsan – Tillsyn av elevhälsans medicinska och hälsofrämjande roll i sju län, IVO 2015:75). När det gäller socialtjänsten önskar elevhälsan enligt rapporten en högre grad av återkoppling efter att skolan har gjort en orosanmälan. Det framkommer vidare ett behov av att stärka samverkan med barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Otydlighet i ansvarsfördelning mellan den allmänna hälso- och sjukvårdens olika verksamheter kan ha betydelse för barns och ungdomars möjlighet att få hjälp om de mår psykiskt dåligt. Exempelvis uppger representanter för elevhälsan att det råder oklara ansvarsförhållanden mellan BUP och vuxenpsykiatri.

Av Socialstyrelsens vägledning om barns behov av insatser från flera aktörer (Samverkan för barns bästa) framgår att hinder för samverkan kan vara otydliga uppdrag, otillräckliga resurser eller orimliga förväntningar på vad samverkanspartnern kan åstadkomma. Inom förskolan och skolan samt hälso- och sjukvården och socialtjänsten finns ofta flera personer som arbetar med och kring barnet. Det kan försvåra arbetet för de olika aktörerna att skapa sig en gemensam helhetsbild av vilka insatser barnet eller den unge är i behov av, något som även den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården (S 2014:A) har uppmärksammat inom ramen för sitt uppdrag.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl att initiera ett utvecklingsarbete som kan bidra till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser. Skolverket och Socialstyrelsen bör därför få i uppdrag att tillsammans genomföra ett sådant utvecklingsarbete.

Regeringen avser att avsätta 20 miljoner kronor årligen under 2018 och 2019 samt 4 miljoner kronor 2020 för genomförandet av uppdraget.

På regeringens vägnar

Gustav Fridolin

Marie Törn

Kopia till

Statsrådsberedningen
Socialdepartementet/FST, FS
Finansdepartementet/BA, OFA K
Utbildningsdepartementet/S
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Riksdagen, socialutskottet, utbildningsutskottet
Statens skolinspektion
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Sameskolstyrelsen
Folkhälsomyndigheten
Inspektionen för vård och omsorg
Nationell samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården (S 2014:A)
Nationell samordnare för utveckling och samordning av insatser inom
området psykisk hälsa (S 2015:09)
Samordnare för unga som varken arbetar eller studerar (U 2015:06)
Handikappförbunden
Friskolornas riksförbund
Idéburna skolors riksförbund
Sveriges Kommuner och Landsting